

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 379/2012-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. marca 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť F. M., K., zastúpeného advokátkou JUDr. I. K., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 161/2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 161/2010 porušil základné právo F. M., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice I vo veci vedenej pod sp. zn. 21 P 161/2010 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných priet'ahov.

3. F. M. **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. F. M. **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume 404,37 € (slovom štyristoštyri eur a tridsaťsedem centov), ktoré je Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** vyplatiť na účet jeho advokátky JUDr. I. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 379/2012-7 z 20. septembra 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť F. M., K. (ďalej len „s'ťažovateľ“, ktorý bol v čase podania s'ťažnosti na ústavnom súde ešte maloletý), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom sp. zn. 21 P 161/2010 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Zo s'ťažnosti vyplynulo, že *«Návrhom zo dňa 15. júla 2010 podaným na Okresnom súde Košice I, č. k.: 21P/161/2010, sa s'ťažovateľ zastúpený matkou domáha zvýšenia výživného na maloleté dieťa.*

Od podania návrhu do dňa podania tejto sťažnosti uplynulo v konaní starostlivosti súdu o maloletých už viac ako 23 mesiacov, pričom súd nielenže nerozhodol o výživnom na maloleté dieťa, ale vo veci nevykonal jediný relevantný úkon, ktorý by reálne smeroval k rozhodnutiu vo veci samej.

Ako vyplýva z obsahu súdneho spisu, aj úkony, ktoré súd doteraz vykonal sú absolútne neefektívne a nehospodárne a ani len nenaznačujú predpoklad, žeby v najbližšom období mohol súd vo veci rozhodnúť.

K odstráneniu zbytočných prieťahov nedošlo ani potom, čo predseda súdu uznal sťažnosť na prieťahy v konaní zo dňa 6. 11. 2011 za plne opodstatnenú a prisľúbil, že vec bude až do jej právoplatného skončenia sledovať.

Vzhľadom na to, že rozsudok vo veci samej sa týka výživy maloletého dieťaťa, ktoré ju v primeranom rozsahu potrebuje dostávať každodenne a táto vec neznesie žiaden odklad, pričom konajúci súd má vedomosť o tom, že matka sťažovateľa fakticky ako samoživiteľka dvoch maloletých detí (s manželom nežijú v spoločnej domácnosti už 5 rokov) pracovala do augusta 2011 ako advokátsky koncipient a poberala len zákonom stanovenú minimálnu mzdu. Tiež má súd vedomosť o tom, že okrem maloletého F. má matka sťažovateľa vyživovaciu povinnosť aj voči druhému dieťaťu vo veku 12 rokov, ktoré má rovnako svoje potreby. Súd má vedomosť aj o tom, že k 30. augustu 2011 mal skončiť pracovný pomer matky sťažovateľa dohodnutý na dobu určitú a od septembra 2011 bude evidovaná na ÚPSVaR ako uchádzač o zamestnanie, v dôsledku čoho bude poberať len dávku v nezamestnanosti.

Aj keď k 15. 02. 2012 bola matka sťažovateľa po absolvovaní advokátskych skúšok zapísaná do zoznamu advokátov, musí byť súdu zrejmé, že táto okolnosť po troch rokoch práce advokátskeho koncipienta za minimálnu mzdu a po pol roku poberania len podpory v nezamestnanosti, čomu predchádzalo 5 rokov denného štúdia na(...) a predtým rodičovská dovolenka s jej druhým synom, znamená pre matku sťažovateľa predovšetkým ďalšie zvýšenie výdavkov, na ktoré vzhľadom na uvedené nemá mať odkiaľ vytvorené rezervy. V dôsledku týchto okolností sa rodina, ktorej súčasťou je sťažovateľ ocitá vo veľmi nepriaznivej finančnej situácii a v závislosti na pomoci tretích osôb. Na strane druhej otec sťažovateľa je na vrchole produktivity vo veku 43 rokov (v čase podania návrhu mal 41), vlastní viacero nehnuteľností v K. vrátane rodinného domu, na ktorý nemá žiaden dôvodný

dlh a priebežne dokupuje ďalšie pozemky, cestuje, nemá žiadnu inú vyživovaciu povinnosť, o sťažovateľa sa od rozvodu manželstva jeho rodičov vôbec nezaujíma a okrem výživného v sume 50,- € mesačne mu od jeho veku štyroch rokov neposkytol žiadne iné plnenie. (...)

V čase podania nového návrhu na zvýšenie výživného bol sťažovateľ vo veku 16 rokov a navštevoval 1. ročník gymnázia. V súčasnosti má fakticky pred sebou záverečný rok štúdia a súd opäť stále nerozhodol. Sťažovateľ je vo veku, kedy má ako dospievajúce dieťa nepochybne najvyššie potreby, ako z hľadiska stravovacích nárokov, tak aj z hľadiska odievania, štúdia, záľub. Keďže je maloletý, má obmedzené možnosti nájsť si popri štúdiu brigádu. Z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov sa nemôže zúčastniť ani stužkovej slávnosti, na ktorú sa jeho spolužiaci skladajú už od prvého ročníka. Sťažovateľ prechádza obdobím dospievania, budovania sociálnych vzťahov s rovesníkmi, pedagógmi a okolím, obdobím rozhodovania sa o výbere budúceho povolania. Aj keď navštevuje jazykové gymnázium, nemôže sa z ekonomických dôvodov zúčastňovať ani špeciálnych jazykových výmenných programov. Rovnako má obmedzené možnosti v osobitnej príprave na vysokú školu. Obmedzené sú jeho možnosti kultúrneho vyžitia, športu a uspokojovania iných potrieb tínedžerov v jeho veku.

Vzhľadom na to, že v konaní, ktorým súd po siedmych rokoch pojednávania zaviazal otca sťažovateľa na súčasné výživné vo výške 50,- € mesačne(...), pričom toto rozhodnutie odôvodnila dlhodobou nezamestnanosťou otca sťažovateľa, čo sa neskôr ukázalo ako lož, pretože ten v čase vynášania rozsudku už rok podnikal a kupoval ďalšie nehnuteľnosti, má sťažovateľ za to, že sú dané dôvody osobitného zreteľa, a preto v novom konaní sťažovateľ žiada, aby súd určil výživné aj spätne za tri roky od podania návrhu. Domáhať sa určenia spätného výživného je možné len ak sa jedná o maloleté dieťa. V čase podania návrhu na začatie konania, mal sťažovateľ pred sebou ešte dva roky statusu maloletého dieťaťa. O mesiac sťažovateľ tento status stratí a vzhľadom na doterajší postup súdu, keďže stále nebolo vytýčené pojednávanie, je viac ako isté, že dovedy nebude vo veci rozhodnuté. Z dôvodu prieťahov v konaní, tak sťažovateľ stratí osobitnú ochranu, ktorú mu zákon ako maloletému priznával a znásobí sa tým aj jeho stav právnej neistoty, ktorým už doteraz trpí napriek postaveniu subjektu osobitne chráneného zákonom.

Ďalej dáva sťažovateľ do pozornosti, že len pár mesiacov po tom, ako bol podaný návrh na zvýšenie výživného, otec sťažovateľa (nepochybne účelovo) vrátil živnosť

a zaevidoval sa ako nezamestnaný bez poberania podpory, o čom má rovnako konajúci súd vedomosť. Uvedená stratégia mu už raz vyšla, a preto je sťažovateľ toho názoru, že kým sa súd pohne k rozhodnutiu vo veci samej, bude povinný „znovu“ dlhodobo nezamestnaný, v dôsledku čoho súd určí výživné na úkor sťažovateľa primerane tejto okolnosti, čím takto súd prietiahmi v konaní vedome poškodzuje maloleté dieťa, ktoré by malo práve naopak požívať zo strany súdu osobitnú ochranu.

Vzhľadom na skutočnosti uvedené v tejto sťažnosti sťažovateľ žiada, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil, že boli porušené jeho základné práva a slobody obsiahnuté v článku 48 Ústavy(...), v článku 38 Listiny(...) a článku 6 Dohovoru(...) - právo na spravodlivý súdny proces a právo na prejednanie veci v primeranej lehote, a aby prikázal Okresnému súdu Košice I vo veci konať a rozhodnúť.

Ďalej sťažovateľ žiada, aby mu Ústavný súd Slovenskej republiky z dôvodov uvedených v sťažnosti priznal za porušovanie jeho práv náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 5.000,- €, ktorú mu je Okresný súd Košice I povinný nahradiť do troch dní odo dňa vyslovenia výroku o ich porušení.».

3. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom sp. zn. Spr 139/11 z 23. októbra 2012 a právna zástupkyňa sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 3. decembra 2012.

3.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení opísal chronológiu úkonov vykonaných okresným súdom v danej veci a dodal tieto relevantné skutočnosti:

„(...) Príčinou zdĺhavého súdneho konania sú aj samotní účastníci, ktorí rôznymi spôsobmi prispievajú k predlžovaniu konania (neprimerane reagujú na návrh druhého účastníka, namietajú postup súdu, snažia sa využívať procesné možnosti na oddiaľovanie konečného rozhodnutia súdu, matka sťažovateľa podáva námietky zaujatosti).

Na základe vyššie uvedeného procesného postupu súdu som dospel k záveru, že od podania návrhu som zistil nečinnosť súdu v období od 1. 3. 2011 do 4. 11. 2011. Zákonná sudkyňa vzhľadom na uvedené dostala písomné upozornenie dňa 6. 12. 2011. Od uvedeného obdobia tento príkaz sudkyňa rešpektovala a vo veci konala plynule

a efektívne a v súlade s právnymi predpismi. K ďalším zbytočným prietahom v konaní nedochádza.

Toho času je prejednávaná vec v štádiu, kedy súd nariadil termín pojednávania. V prípade doručenia listinných dokladov by mohol vo veci rozhodnúť.

Súhlasím, aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od verejného pojednávania. (...)

3.2 Právna zástupkyňa sťažovateľa v reakcii na uvedené vyjadrenie predsedu okresného súdu predovšetkým opísala niektoré aspekty predošlého súvisiaceho konania vedeného pod sp. zn. P 98/99, v ktorom bolo určené výživné pre sťažovateľa, podľa názoru právnej zástupkyne sťažovateľa krajne nespravodlivým spôsobom; v ďalšom podrobne popísala meritórne dôvody preskúmaného konania sp. zn. 21 P 161/2010 a okomentovala chronológiu úkonov, ktorú popísal okresný súd, a napokon zaujala toto relevantné stanovisko:

«(...) Návrh na začatie konania bol podaný v potrebnom počte rovnopisov vrátane príloh. V jej záujme (v záujme matky v tom čase ešte maloletého sťažovateľa, pozn.) bolo podať perfektný návrh, aby súd skutočne mohol rozhodnúť na prvom pojednávaní, a aby sa neopakovala situácia z predchádzajúceho konania, kedy súd o výživnom na maloletého sťažovateľa rozhodoval viac ako sedem rokov. (...)

Vzhľadom na(...) okolnosti priebehu konania za obdobie takmer troch rokov v konaní starostlivosti súdu o maloletých, je sťažovateľ tohto názoru, že zodpovednosť za prietahy v tomto konaní je v celom rozsahu na strane OS Košice I. Sťažovateľ absolútne nesúhlasí so záverom vyjadrenia predsedu OS Košice I k jeho sťažnosti, v ktorom uviedol, že:

„Príčinou zdĺhavého súdneho konania sú aj samotní účastníci, ktorí rôznymi spôsobmi prispievajú k predlžovaniu konania (neprimerane reagujú na návrh druhého účastníka, namietajú postup súdu, snažia sa využívať procesné možnosti na oddialovanie konečného rozhodnutia súdu, matka sťažovateľa podáva námietky zaujatosti).“

Toto vyjadrenie vyznieva ako akási všeobecná formulka, ktorou sa snaží súd presúvať zodpovednosť na účastníka konania. Zo súdneho spisu je predsa nesporné, že sám odporca učinil vo veci max. 2 úkony - vyjadrenie k návrhu a doloženie listín, na ktoré ho vyzval súd - dokonca bez akéhokoľvek sprievodného listu.

Sťažovateľ podal vo veci návrh na začatie konania, ktorý raz samostatným podaním aktualizoval vo vzťahu k štruktúre a výške výdavkov, vyjadril sa k stanovisku odporcu k jeho návrhu, ktorého súčasťou bola opäť aktualizácia pomerov po uplynutí 17 mesiacov od začatia konania a podal 2 x námietku zaujatosti, pričom vo vzťahu k prvej túto začal súd riešiť až po pol roku od jej podania a vo vzťahu k druhej sudkyňa nedodržala zákonom stanovený postup, čím sama vyvolala zmätočné reakcie sťažovateľa ako účastníka konania.

Sťažovateľ absolútne nesúhlasí s vyjadrením predsedu OS Košice I o tom, že snahou sťažovateľa je využívať procesné možnosti s cieľom oddiaľovať konečné rozhodnutie súdu. Považuje za absurdné, aby sťažovateľ najprv sám inicioval konanie o zvýšenie výživného, aby potom cielene oddiaľoval vydanie rozhodnutia.

Ako vyplýva zo súdneho spisu vo veci samej, jediný, komu je oddiaľovanie rozhodnutia na prospech je otec sťažovateľa.

Sťažovateľ poukazuje na to, že jeho otcovi doručoval súd návrh na začatie konania s výzvou na vyjadrenie až koncom novembra 2010 (t. j. 4 mesiace po doručení návrhu súdu).

Otec sťažovateľa sa k návrhu vyjadril podaním zo dňa 7. 12. 2010, v ktorom okrem iného uviedol, že od 28. 11. 2010 (vo vyjadrení je uvedený rok 2011 - zrejme chyba v písaní) je nezamestnaný a súčasne avizoval súdu, že jeho ďalší pracovný pomer skončí ku koncu roka 2010.

Ak by súd doručil otcovi návrh sťažovateľa bezodkladne po tom, ako mu bol doručený sťažovateľom, takéto argumenty by jeho otec nemohol použiť, pretože v danom čase vôbec neexistovali. Zodpovedným za doručenie bol však konajúci súd a nie sťažovateľ.

Ako ďalej vyplýva zo spisu, otec sťažovateľa, po podaní návrhu na zvýšenie výživného „nečakane“ stráca zamestnávateľov, alebo mu títo systematicky znižujú mzdu. Podľa informácie zo systému S. p. a. s. z 3. 10. 2012, v roku 2010 poberal odporca oficiálne aspoň minimálnu mzdu cca 280,- €. V roku 2011 poberá už len 120,- € a v roku 2012 pracuje odporca za 37,03 € mesačne.

Oficiálni zamestnávateľia odporcu so súdom nespupracujú, zásielky sa vracajú s poznámkou „adresát neznámy“.

Napriek tejto „zložitej“ situácii, odporca k tomu ešte aj k 10. 01. 2011 (cca pol roka po doručení návrhu na začatie konania) požiadal Živnostenský úrad o pozastavenie živnosti.

V súčasnosti je odporca osobou v hmotnej núdzi a poberá len dávku v hmotnej núdzi vo výške 118,- € mesačne.

Sťažovateľ je toho názoru, že jeho otec svojim postupom jednoznačne opakuje stratégiu z predchádzajúceho konania P 98/99, ktorá mu už raz nepochybne vďaka takmer identickému neefektívnemu postupu sudkyne Mgr. P., ktorej bola vec pridelená aj v novom konaní, vyšla a vzhľadom na spôsob, akým sudkyňa Mgr. P. celé konanie vedie a pripravuje, je sťažovateľ toho názoru, že skutočné dôvody prietáhov v konaní pramena práve z predpojatosti tejto sudkyne ako k účastníkom konania, tak aj pre jej pomer k veci.

Osobitný pomer sudkyne Mgr. P. k otcovi sťažovateľa síce sťažovateľ nevie preukázať žiadnym priamym dôkazom, avšak poukazuje na to, že „zlepšovanie“ svojej pozície v konaní otec sťažovateľa dosahuje práve neefektívnym a zdĺhavým postupom súdu, konajúceho prostredníctvom nej.

Sťažovateľ vyhlasuje, že netrvá na tom, aby sa v predmetnej veci konalo ústne pojednávanie.

Ďalej sťažovateľ žiada, aby mu Ústavný súd SR priznal náhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby v celkovej výške 404,37 €.»

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 21 P 161/2010:

Dňa 16. júla 2010 podala matka – v tom čase maloletého – sťažovateľa na okresnom súde návrh na zvýšenie výživného. Zákonou sudkyňou vo veci bola ustanovená sudkyňa Mgr. G. P.

Dňa 22. júla 2010 matka sťažovateľa podala námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi.

Dňa 8. septembra 2010 bol maloletému ustanovený kolízny opatrovník, bolo nariadené, aby návrh na zvýšenie výživného bol doručený otcovi maloletého na vyjadrenie, a bol daný pokyn na obstaranie niektorých dôkazov prostredníctvom štátnych orgánov.

Dňa 28. októbra 2010 bol doplnený návrh na začatie konania o zvýšenie výživného a do spisu bol doložený listinný dôkaz.

Dňa 29. novembra 2010 príslušný daňový úrad reagoval na výzvu okresného súdu.

Dňa 7. decembra 2010 sa otec sťažovateľa písomne vyjadril k návrhu na zvýšenie výživného.

Dňa 10. decembra 2010 daňový úrad zaslal súdu daňové priznania otca sťažovateľa.

Dňa 13. decembra 2010 kolízny opatrovník zaslal okresnému súdu svoju správu.

Dňa 17. februára 2011 bol spis predložený Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), aby rozhodol o podanej námietke zaujatosti.

Dňa 23. februára 2011 krajský súd uznesením č. k. 8 NcC 7/2011-64 rozhodol tak, že sudkyňa Mgr. G. P. nie je vylúčená z prerokovávania a rozhodovania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 21 P 161/2010.

Dňa 1. marca 2011 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 4. novembra 2011 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 13. december 2011.

Dňa 8. novembra 2011 okresný súd doplnil dokazovanie zistením príjmu matky a otca maloletého sťažovateľa.

Dňa 30. novembra 2011 matka sťažovateľa doručila súdu vyjadrenie k podaniu otca, aktualizáciu osobných pomerov matky a maloletého sťažovateľa a návrh na zabezpečenie dôkazov. Zároveň matka sťažovateľa opätovne doručila súdu námietku zaujatosti zákonnej sudkyne v napadnutom konaní, pričom uviedla, že po oboznámení sa s obsahom spisu sa rozhodla podať námietku zaujatosti opakovane, trvala na dôvodoch svojej námietky z 21. júla 2010 a bola toho názoru, že spôsob, akým zákonná sudkyňa pripravuje už viac ako šesťnásť mesiacov pojednávanie, je naplnením jej tvrdenia o zaujatosti sudkyne Mgr.

G. P. pre jej pomer k veci v praxi a je prejavom jej subjektívnej zaujatosti v objektívnej rovine. Nestotožnila sa s názorom krajského súdu a bola toho názoru, že ďalší postup súdu vo veci je dôkazom toho, že krajský súd sa mýlil. Vzhľadom na opakovanú námietku zaujatosti bolo pojednávanie nariadené na 13. december 2011 odročené na neurčito.

Dňa 10. januára 2012 bol spis predložený krajskému súdu, aby rozhodol o opakovane podanej námietke zaujatosti.

Dňa 2. februára 2012 krajský súd uznesením č. k. 1 NcC 1/2012-154 vrátil vec súdu prvého stupňa ako bezdôvodne predloženú. V uznesení okrem iného uviedol, že matka sťažovateľa opäť vznesla námietku zaujatosti z tých istých dôvodov, o ktorých už raz krajský súd rozhodol, pričom ju doplnila iba o okolnosti týkajúce sa výlučne postupu zákonnej sudkyne pri príprave pojednávania, pre ktoré sa podľa § 15a ods. 4 a 5 Občianskeho súdneho poriadku nepredkladá nadriadenému súdu. Neboli preto splnené podmienky na rozhodovanie o námietke zaujatosti.

Dňa 8. februára 2012 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 9. februára 2012 bolo uvedené uznesenie krajského súdu doručené účastníkom konania.

Dňa 6. marca 2012 matka sťažovateľa doručila súdu dovolanie proti uzneseniu krajského súdu č. k. 1 NcC 1/2012-154, pričom sa domáhala toho, aby dovolací súd, rozhodol, že sudkyňa okresného súdu Mgr. G. P. a sudkyne krajského súdu JUDr. D. S. a JUDr. M. H. boli vylúčené z prerokovávania a rozhodovania právnej veci zvýšenia výživného na maloletého sťažovateľa.

Dňa 12. marca 2012 bol spis predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), aby rozhodol o predmetnom dovolaní.

Dňa 31. mája 2012 najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Cdo 100/2012 konanie o dovolaní zastavil, pretože *„na prejednanie dovolania podaného matkou maloletého Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky chýba funkčná príslušnosť“*.

Dňa 26. júna 2012 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 3. júla 2012 bolo uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 100/2012 doručené účastníkom konania.

Dňa 4. októbra 2012 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 28. november 2012 a bolo opakovane nariadené doplnenie dokazovania zisťovaním príjmov otca a matky sťažovateľa.

Dňa 28. novembra 2012 bolo pojednávanie odročené z dôvodu ochorenia zákonnej sudkyne na 29. január 2013.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 161/2010 dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľa (ktorý v priebehu napadnutého konania nadobudol plnoletosť) na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pripomína, že predmet tohto konania bol vymedzený uznesením č. k. II. ÚS 379/2012-7 o prijatí veci na ďalšie konanie, a pokiaľ sťažovateľ namieta aj meritórne a iné aspekty práva na spravodlivé súdne konanie než právo na konanie bez

zbytočných prietáhov vo vymedzenom období (napr. rovnosť pred súdom), tieto námietky jednoducho nie sú predmetom tohto konania.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov(...)

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná(...)

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny (a rovnako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého konania je uplatnenie nárokov súvisiacich z výživným (pôvodne) maloletého sťažovateľa, t. j. vec, ktorej povaha (spor o nároky, ktoré sú zdrojom príjmov sťažovateľa) si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou tiež pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna (nesústredená) činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že doterajšia dĺžka posudzovaného konania nebola závislá od právnej alebo skutkovej zložitosti veci. Napokon ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nepoukázal na skutkovú alebo právnu zložitost' predmetnej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa, v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu, resp. na ťarchu jeho zákonnej zástupkyne, pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom období k zbytočným prieťahom v konaní. Sťažovateľ síce – prostredníctvom svojho zástupcu – využil viaceré možnosti podľa Občianskeho súdneho poriadku (doplňujúce spresnenia žalobného návrhu, námietky predpojatosti, dovolanie), avšak využitie možností daných navrhovateľom procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie ich práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prieťahy (napr. I. ÚS 31/01). Samozrejme, zákonná zástupkyňa sťažovateľa si za takýchto okolností musela uvedomiť, že dôjde k predĺženiu

predmetného konania, pričom na neúspešné uplatnenie týchto právnych prostriedkov ústavný súd nemohol neprihliadnuť aj pri určení primeraného finančného zadost'učinenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol v danej veci neefektívne činný, napr. námietka predpojatosti s'ťažovateľa z 22. júla 2010 proti zákonnej sudkyňi bola nadriadenému súdu predložená 17. februára 2011 (šesť mesiacov), alebo absolútne nečinný, a to konkrétne od 1. marca 2011 do 4. novembra 2011 (osem mesiacov) a od 3. júla 2012 do 4. októbra 2012 (tri mesiace). Uvedená nečinnosť alebo neefektívna činnosť okresného súdu nie je ničím ospravedlniteľná, pretože počas viac ako poldruha roka súd nevykonával vo veci úkony, ktoré mali smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľ ako navrhovateľ v predmetnej veci počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). Uvedené obdobie nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné prier'ahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné, pretože k uvedenej nečinnosti, a teda k prier'ahom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania s'ťažovateľa, ale predovšetkým v dôsledku nečinnosti okresného súdu. Ústavný súd pritom už opakovane uviedol, že ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných prier'ahov.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prier'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. V nadväznosti na uvedený výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany s'ťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prier'ahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ navrhol priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € aj preto, že „v čase podania nového návrhu na zvýšenie výživného bol sťažovateľ vo veku 16 rokov a navštevoval 1. ročník gymnázia. V súčasnosti má fakticky pred sebou záverečný rok štúdia a súd opäť stále nerozhodol“.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, najmä na význam rozhodnutia pre sťažovateľa považuje za primerané vo výške 2 500 €.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie ústavnej sťažnosti zo 16. júna 2012 a písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 3. decembra 2012). Za tri úkony vykonané v roku 2012 patrí odmena v sume trikrát po 127,16 € a režijný paušál trikrát po 7,63 € v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej

republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú celkovú sumu 404,37 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. marca 2013